SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

VII kadencja

Druk nr 3648

S P R A W O Z D A N I E
KOMISJI SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA
ORAZ KOMISJI ZDROWIA

o poselskim projekcie ustawy o uzgodnieniu płci (druk nr 1469).

Sejm na 55. posiedzeniu w dniu 6 grudnia 2013 r. – na podstawie art. 39 ust. 2 regulaminu Sejmu - skierował powyższy projekt ustawy do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Zdrowia w celu rozpatrzenia.

Komisje: Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Zdrowia po rozpatrzeniu tego projektu ustawy na posiedzeniach w dniach: 24 lipca 2014 r., 11 i 24 czerwca oraz 9 lipca 2015r.

wnoszą:

W y s o k i S e j m uchwalić raczy załączony projekt ustawy.

Warszawa, dnia 9 lipca 2015 r.

Przewodnicząca Komisji
Sprawiedliwości Praw Człowieka
/-/Stanisława Prządka

Przewodniczący Komisji
Zdrowia
/-/Tomasz Latos

Sprawozdawca

/-/Joanna Mucha

Projekt

USTAWA
z dnia 2015 r.

o uzgodnieniu płci

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa procedurę i skutki uzgodnienia płci osób, których tożsamość płciowa różni się od płci wpisanej do aktu urodzenia.

Art. 2.

Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) tożsamości płciowej – należy przez to rozumieć utrwalone, intensywnie odczuwane doświadczanie i przeżywanie własnej płciowości, która odpowiada lub nie płci wpisanej do aktu urodzenia;
2) wnioskodawcy – należy przez to rozumieć osobę wnoszącą o uzgodnienie płci albo osobę, której płeć została uzgodniona na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci.

Rozdział 2
Postępowanie w sprawach o uzgodnienie płci

Art. 3.

1. Uzgodnienia płci dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym.
2. W sprawach o uzgodnienie płci właściwy jest Sąd Okręgowy w Łodzi.
3. Minister Sprawiedliwości wskazuje, w drodze zarządzenia, wydział Sądu Okręgowego w Łodzi, rozpoznający sprawy o uzgodnienie płci, kierując się potrzebą zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa i uwzględniając ekonomię postępowania sądowego.

Art. 4.

1. Wniosek o uzgodnienie płci może zgłosić tylko osoba, której wniosek dotyczy.
2. Zainteresowanym w sprawie o uzgodnienie płci jest tylko wnioskodawca.
3. Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy działanie na rzecz ochrony praw człowieka lub organizacja pomocy prawnej dla osób zagrożonych dyskryminacją lub osób doświadczających dyskryminacji mogą za zgodą wnioskodawcy wyrażoną na piśmie przystąpić do wnioskodawcy w toczącym się postępowaniu w sprawie o uzgodnienie płci.

4. Posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych.

Art. 5

1. O uzgodnienie płci może wnosić osoba, która ma pełną zdolność do czynności prawnych i nie pozostaje w związku małżeńskim, u której stwierdzono występowanie tożsamości płciowej odmiennej od płci wpisanej do aktu urodzenia.
2. Wniosek o uzgodnienie płci powinien czynić zadość wymaganiom formalnym wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego oraz zawierać imię lub imiona, jakie ma nosić wnioskodawca po uzgodnieniu płci.
3. Do wniosku o uzgodnienie płci załącza się, wydane nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem zgłoszenia wniosku:
   1) dwa orzeczenia wydane niezależnie przez dwóch lekarzy posiadających tytuł specjalisty w dziedzinie psychiatrii lub seksuologii lub specjalizację II stopnia w dziedzinie psychiatrii albo przez jednego z takich lekarzy i psychologa z wydanym przez towarzystwo naukowe certyfikatem seksuologa klinicznego, które stwierdzają występowanie tożsamości płciowej odmiennej od płci wpisanej do aktu urodzenia;
   2) odpis zupełny aktu urodzenia.
4. W przypadku niezałączenia do wniosku o uzgodnienie płci jednego z dokumentów, o których mowa w ust. 3, przewodniczący zwraca wniosek. Przepis art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.[1)]) stosuje się.

Art. 6.

1. Wniosek o uzgodnienie płci podlega rozpoznaniu nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia zgłoszenia wniosku do właściwego sądu.
2. Sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do dowodów z dokumentów załączonych do wniosku i dowodu z przesłuchania wnioskodawcy.

Art. 7.

Sąd w postanowieniu uwzględniającym wniosek o uzgodnienie płci orzeka o imieniu lub imionach wnioskodawcy – zgodnie z jego żądaniem, jeżeli wybór imienia lub imion nie jest sprzeczny z art. 59 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1741 i …) oraz, na wniosek, o nazwisku lub nazwisku rodowym wnioskodawcy w zakresie dostosowania ich końcówek gramatycznych do uzgodnionej płci, jeżeli dotychczasowa forma gramatyczna nazwiska lub nazwiska rodowego wskazuje płeć.

Art. 8.

Postanowienie uwzględniające wniosek o uzgodnienie płci zawiera również następujące dane dotyczące wnioskodawcy:

1) numer PESEL;

[1)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 oraz z 2015 r. poz. 2, 4, 218 i 539.

2) miejsce i datę urodzenia;

3) imiona, nazwiska i nazwiska rodowe rodziców.

Art. 9.

Sąd niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci przesyła jego odpis kierownikowi urzędu stanu cywilnego właściwemu ze względu na miejsce sporządzenia aktu urodzenia wnioskodawcy.

Rozdział 3
Skutki uzgodnienia płci

Art. 10.

1. Prawomocne postanowienie uwzględniające wniosek o uzgodnienie płci stanowi podstawę sporządzenia nowego aktu urodzenia, zmiany numeru PESEL i wydania dowodu osobistego oraz może być podstawą zmiany nazwiska.
2. Sporządzenie nowego aktu urodzenia na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci nie wpływa na istniejące stosunki prawne między wnioskodawcą a osobami trzecimi, w szczególności między wnioskodawcą a jego rodzicami oraz dziećmi przysposobionymi przed uprawomocnieniem się postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci. Sporządzenie nowego aktu urodzenia na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci nie wywiera skutków w zakresie stosunków między wnioskodawcą a jego dziećmi biologicznymi.

Art. 11.

Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci wszystkie prawa i obowiązki zależne od przynależności do danej płci wynikają z płci określonej w tym postanowieniu.

Art. 12.

1. Postanowienie uwzględniające wniosek o uzgodnienie płci nie wpływa na ustalone w chwili jego uprawomocnienia uprawnienia wnioskodawcy z tytułu ubezpieczenia społecznego.
2. Jeżeli płeć stanowi istotne kryterium dla ustalenia prawa i wysokości świadczenia z ubezpieczenia społecznego, kryterium to określa się na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci. Do ustalenia wymiaru tego świadczenia stosuje się podstawy obliczeń z okresu przed uprawomocnieniem się tego postanowienia.

Art. 13.

1. Prawomocne postanowienie uwzględniające wniosek o uzgodnienie płci wraz z odpisem nowego aktu urodzenia stanowią podstawę niezwłocznego sporządzenia i wydania dokumentów potwierdzających kwalifikacje, wykształcenie, staż pracy oraz stan zdrowia wnioskodawcy uwzględniających nowe dane osobowe. Dokumenty sporządza i wydaje ich wystawca albo jego następca prawny.

2. Podstawą wydania dokumentów, o których mowa w ust. 1, jest również prawomocne orzeczenie wydane na podstawie art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego albo na podstawie art. 31 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180).
3. Informacje z dotychczasowych dokumentów podlegają udostępnieniu wyłącznie na żądanie wnioskodawcy albo sądu.
4. Do sporządzenia i wydania przez organy publiczne dokumentów, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o sprostowaniu.

Rozdział 4
Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 14.

W ustawie z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2012 r. poz. 654 oraz z 2014 r. poz. 1690) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 11 w ust. 1 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

   „5) zawiadomienie o zmianie danych osobowych dokonane na podstawie orzeczenia uzgadniającego płeć, sporządzone przez kierownika urzędu stanu cywilnego lub upoważnionego przez niego pracownika urzędu stanu cywilnego.”;

2) w art. 12 po ust. 2c dodaje się ust. 2ca w brzmieniu:

   „2ca. Zawiadomienie sporządzone przez kierownika urzędu stanu cywilnego lub upoważnionego przez niego pracownika urzędu stanu cywilnego zawiera dotychczasowe imię (imiona) i nazwisko, nazwisko rodowe, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców, nazwisko rodowe matki, dotychczasowy numer PESEL, zmienione imię (imiona) oraz nazwisko i nowy numer PESEL, informację o zmianie płci, a także imię, nazwisko, stanowisko oraz podpis osoby sporządzającej zawiadomienie.”;

3) w art. 20 po ust. 1f dodaje się ust. 1g w brzmieniu:

   „1g. Informacja o osobie, sporządzona na podstawie danych osobowych zgromadzonych w Rejestrze, w przypadku dokonania w Rejestrze zmiany w zakresie imienia (imion) albo imienia (imion) i nazwiska oraz numeru PESEL w związku z uzgodnieniem płci, zawiera wyłącznie aktualne dane identyfikujące osobę również w sytuacji, w której w zapytaniu lub wniosku wskazano dane sprzed uzgodnienia płci.”;

4) w art. 22:

   a) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

      „3a. Biuro informacyjne niezwłocznie informuje podmioty, o których mowa w art. 11 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 2–4, o zmianie danych podlegających gromadzeniu w Rejestrze w zakresie płci, imienia, nazwiska oraz numeru PESEL.”,

   b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

      „5. Jeżeli możliwości techniczne na to pozwalają, informacje, o których mowa w ust. 3a, przekazywane są za pomocą systemu teleinformatycznego.”.

Art. 15.

W ustawie z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. Nr 220, poz. 1414) po art. 4 dodaje się art. 4a i art. 4b w brzmieniu:

„Art. 4a. Zmiany nazwiska można dokonać w związku z uzgodnioną płcią wynikającą z postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci oraz orzeczenia wydanego na podstawie art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.[2)]) albo na podstawie art. 31 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 oraz z 2012 r. poz. 1529).

Art. 4b.1. Zmiany imienia osoby małoletniej, której tożsamość płciowa różni się od płci wpisanej do aktu urodzenia, można dokonać na imię niewskazujące na płeć.

2. Zmiana imienia osoby, o której mowa w ust. 1, następuje na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka, do którego załączono orzeczenie wydane przez lekarza ze specjalizacją w zakresie psychiatrii lub seksuologii, które stwierdza występowanie tożsamości płciowej odmiennej od płci wpisanej do aktu urodzenia. Przepisy art. 8 ust. 2–5 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 16.

W ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2015 r. poz. 388) w art. 19:

1) w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) uzgodnienia płci;”;

2) w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) kierownik urzędu stanu cywilnego dokonujący w akcie urodzenia zmian, o których mowa w ust. 1 pkt 1, lub sporządzający nowy akt urodzenia w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2;”.

Art. 17.

W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741, poz. 1888 oraz z 2015 r. poz. 262) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Nazwiskiem rodowym jest nazwisko zamieszczone w akcie urodzenia, a nazwiskiem jest nazwisko zamieszczone w akcie małżeństwa lub akcie zgonu. Nazwiskiem osoby, która nie zawarła związku małżeńskiego, jest nazwisko rodowe.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

[2)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 oraz z 2015 r. poz. 2, 4, 218 i 539.

„1a. Nazwiskiem osoby, o której mowa w art. 75a ust. 3, jest nazwisko wynikające ze wzmianki dodatkowej dołączonej do aktu urodzenia sporządzonego na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci.”;

2) w art. 50 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) informację o zamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego przypiskach przy akcie wskazanej osoby lub treść tych przypisków, z wyłączeniem przypisków, o których mowa w art. 75a ust. 4;”;

3) po art. 75 dodaje się art. 75a i art. 75b w brzmieniu:

„Art. 75a. 1. Na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci sporządza się nowy akt urodzenia, w którym zamieszcza się imię (imiona), nazwisko rodowe oraz płeć osoby wynikające z postanowienia.

2. Do dotychczasowego aktu urodzenia, który nie podlega ujawnieniu, dołącza się wzmiankę dodatkową o sporządzeniu nowego aktu urodzenia.

3. Jeżeli nazwisko rodowe i nazwisko noszone przez osobę w chwili wydania prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci nie są tożsame, kierownik urzędu stanu cywilnego sporządzający nowy akt urodzenia dołącza do tego aktu wzmiankę dodatkową o noszonym nazwisku.

4. Jeżeli osoba pozostawała uprzednio w związku małżeńskim, kierownik urzędu stanu cywilnego, o którym mowa w ust. 3, zamieszcza przy nowym akcie urodzenia przypisek o akcie małżeństwa i stanie cywilnym osoby, a przy akcie małżeństwa przypisek o nowym akcie urodzenia.

5. Po sporządzeniu nowego aktu urodzenia na podstawie prawomocnego postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci z urzędu wydawany jest odpis skrócony osobie, której akt dotyczy. Z aktu urodzenia, do którego dołączono wzmiankę dodatkową o noszonym nazwisku, wydawane są tylko odpisy zupełne.

6. Odpis zupełny dotychczasowego aktu urodzenia wydaje się na żądanie sądu, na wniosek osoby, której akt dotyczy, na wniosek jej dzieci biologicznych lub przysposobionych przed uprawomocnieniem się postanowienia uwzględniającego wniosek o uzgodnienie płci, jeżeli jest to niezbędne do potwierdzenia ich pochodzenia. Odpis dotychczasowego aktu urodzenia wydaje kierownik urzędu stanu cywilnego, który sporządził ten akt.

7. Na wniosek podmiotów, o których mowa w ust. 6, wydaje się dokumenty z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego do dotychczasowego aktu urodzenia, w formie dokumentu elektronicznego, kopii lub wydruku dokumentu elektronicznego poświadczonych za zgodność z oryginałem przez kierownika urzędu stanu cywilnego.

8. Prawomocne orzeczenie wydane na podstawie art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.

U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.[3)]) albo na podstawie art. 31 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 oraz z 2012 r. poz. 1529) może stanowić podstawę do sporządzenia nowego aktu urodzenia, na wniosek osoby, której akt dotyczy, jeżeli do dotychczasowego aktu urodzenia dołączono wzmiankę dodatkową na podstawie decyzji zmianie imienia (imion) lub nazwiska. Kierownik urzędu stanu cywilnego, sporządzając nowy akt urodzenia, zamieszcza w nim dane osoby z dotychczasowego aktu urodzenia, uwzględniając treść dołączonych do niego wzmianek dodatkowych.

Art. 75b. Kierownik urzędu stanu cywilnego, o którym mowa w art. 75a ust. 3, albo kierownik urzędu stanu cywilnego, o którym mowa w art. 75a ust. 8, lub upoważniony przez niego pracownik urzędu stanu cywilnego zawiadamia Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego o zmianie danych osobowych dokonanej na podstawie orzeczenia uzgadniającego płeć.”.

Rozdział 5
Przepis przejściowy i końcowy

Art. 18.

Do postępowań wszczętych na podstawie art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego albo na podstawie art. 31 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 19.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

[3)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 oraz z 2015 r. poz. 2, 4, 218 i 539.